

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:

Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:

celeletna . . . K 4.—

pololetna . . . K 2.—

četrtletna . . . K 1.—

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 49.

V Ljubljani, dne 8. decembra 1916.

Leto IX.

— Parlament! —

Dan pozneje pa je izjavil angleški vojni minister George, da hoče Anglija vse žrtvovati za svojo zmago, to je za uničenje Nemčije. Iz Petrograda pa je skoro istočasno zagrmel novi ministrski predsednik Trepov ter izjavil zelo bojevito in odločno, da se bo Rusija s svojimi zavezniki vred do zadnjega moža toliko časa borila, da ne doseže popolne zmage. Ves svet naj še enkrat čuje, da bodo kljub vsem težavam in udargem Rusija in zavezniki postavili zadnjega svojega vojaka na bojišče in zbrali vse pripomočke, da privedejo vojsko do končne zanje ugodne odločitve, ker hočejo enkrat za vselej preprečiti nasilje Nemčije. Bojna sredstva Rusije so neizčrpeljiva, treba je samo skrbnega vzajemnega dela vseh, vse države in vsega ljudstva, da se sovražnik uniči. »Vojsko moramo voditi do uničenja nemškega militarizma, da se nikdar več ne bo mogel dvigniti.« Zato treba zopet osvojiti vso izgubljeno Poljsko; še več, treba tudi iztrgati poznanijske Poljake in vso Poljsko združiti z Rusijo. Rusija mora dobiti Bospor in Dardanele s Carigradom vred. To je cilj Rusije in po dogovoru tudi drugih zaveznikov, kakor so se pogodili že l. 1915 s Francijo, Italijo in Anglijo. Tedaj so te zaveznice priznale končno veljavno pravico do te posesti. Ta proglasitev, je naglasil Trepov, je podana v sporazumu z zavezniki v ruski dumi.

Ako pomislimo, da Anglija pravi, da treba nemški militarizem uničiti, da treba osvojiti in oprostiti Belgijo, da ponavlja isto Francija in hoče Alzacijo priboriti, da pa osrednje države zmagujejo dalje, potem pa človeku res ni mogoče presoditi kedaj naj se konča evropska morija. Ali naj se vendarle uresniči bajna napoved našega ljudstva, da bodo ženske po tri dni hodile in še ne bodo ugledale možkega? Tako da bo prišlo tiste čase na svet gorje? V »Petit Parisien« je objavil nekdo svoj razgovor z nemškim knezom Hohenlohe, v katerem izraža ta preizkušeni

nemški diplomat svojo bojazen, da bo boj divjal dalje, dokler vsi bojevniki ne omagajo in Evropa v svojem razdejanju popolnoma ne podivja. —

Tak je danes pogled po svetu.

Doma pa v Avstriji se pripravljamo za parlamentarno življenje, ako bo vseč ali ne vseč nemškim radikalnim glavam. Češki Nemci oznanjajo to v »Prager Tagblattu« prav resno, da so minuli časi, ko je tista Wolfova peščica mogla terorizirati vse druge nemške stranke. Danes je napolnjen želodec tisto glavno vprašanje, ki ga hoče rešiti in tudi mora — parlament. Nemci trpe ko drugi — zato —! Soc. demokrati pa istotako odločno izjavljajo, da bodo nastopili najodločneje proti vsakomur, brez razlike narodnosti, kdor bi hotel preprečiti iz kateregakoli razloga — ustavno življenje. Ustavno življenje pa ravno hoče mladi cesar in z njim vlada. Ta činitelja sta z nami, ki tudi hočemo ustavnega življenja v državi in — deželi. Hočemo kontrole in — sodgovornega dela za blagor vseh!

Novičar.

Naš cesar Karel je prevzel vrhovno poveljstvo avstrijske armade in mornarice. — V italijanski zbornici je podpisalo 70 poslancev izjavo, naj vlada dela na mir. — Novemu ruskemu ministrskemu predsedniku napoveduje večina ruske dume, da mu ne zaupa in da ga bo vrgla. — Angleški ministrski predsednik Asquith je odstopil. — Na Rumunskem se je bila pri Argesulu odločna bitka. Rumuni so bili premagani. Armade osrednjih velesil jih preganjajo. Naši sovražniki pišejo v svojih časopisih, da se bo Bukarešt moral kmalu udati. Drugi vojaški strokovnjaki nevtralnih držav pa že napovedujejo, da se bo moralo umakniti celo levo krilo ruske armade do Donave ali pa celo do Črnega morja, če bodo naši še naprej napredovali.

Utrinki.

Cesar Karel I. je odlikoval slovenski kranjski pešpolk št. 17 s tem, da je imenoval svojega prvorojenca cesarje-

viča za imejtelja polka. Kakor je poudaril cesar nasproti podpredsedniku zbornice vitezu Pogačniku in ljubljanskemu knezoškofu Jegliču je izrecno dal polku to visoko odlikovanje kot izraz, da vedo na najvišjem mestu ceniti našo hrabrost in požrtvovalnost in patriotizem našega prebivalstva. Dogodki zadnjih dni, odlikovanje eminentno našega polka je vzbudilo v srcih našega zvestega slovenskega ljudstva velik odmev. Novi, veliki monarh velike Avstrije narodov je poživil s tem činom nanovo tradicijonelno našo zvestobo do cesarske hiše in še posebej iskreno ljubezen do cesarske dvojice. Zvestoba za zvestobo, ljubezen za ljubezen.

Odlikovanje našega kranjskega domačega pešpolka sprejemamo Slovenci v priznanje hrabrosti vseh naših slovenskih fantov pri vseh polkih, na vseh bojiščih. To priznanje je priznanje hrabrosti posebno še naših dveh polkov, planinskega polka št. 27 in spodnještajerskega pešpolka št. 87 in drugih, ki so se vsi borili ne samo, da storijo svojo dolžnost, ampak ker resnično hočejo neomajen obstoj velike Avstrije narodov, ker so zvesti svojemu cesarju.

In katero slovensko srce ni svobodno utripalo ob tem cesarskem reskriptu? Nova vera je prešinila naša srca. Klevetniki naše zvestobe, našega junaštva in patriotizma so morali osramočeni obmolčati!

Res veliki dogodki gredo mimo nas. Vprašanje je: ali nas bodo ti veliki dogodki našli same pripravljene? Ali bomo večno računali in tarnali o malenkostnih razmerah našega malega naroda, stali s prekrižanimi rokami in vodili politiko najskrajnejšega lokalnega patriotizma in pozabili na to, kaka je naloga nas Slovencev. Bili so časi, ko smo upali in pričakovali, da ne poznamo mi Slovenci samo domačega zvonika, da ne govorimo samo iz našega globokega kranjskega, oziroma podeželskega srca, ampak poznamo vse več našo — domovino. — Ne vem, ali smo že prišli do tega, da je to za slovenski narod čisto vseeno in postransko, če vemo, kako se v gostilni dva »rodoljuba« skregata, katera dama drugo prva pozdravi itd. To je stvar posameznih skreganih rodolju-

bov, užaljenih dam, ne pa zadeva slovenskega ljudstva. Slovenski politiki, ki nosijo v sedanjih dneh splošnega prevrata vso večjo odgovornost, kot kedaj prej, morajo dogodke sedanjih dni razumeti in sicer kmalu razumeti in po njih delati, da ne bo prepozno. Pred vsem pa je treba, da išče narod v samopomoči svoje rešitve, v velikem požrtvovanju predvsem tistih, ki so poklicani, v veliki požrtvovalnosti in kulturnem delu celega slovenskega naroda.

Kakor smo izvedeli, je koncentracija slovenskih strank — hvala Bogu — v toliko izvedena, da bomo imeli od sedaj naprej predvsem slovenske poslance v enem klubu. To je en korak naprej — pri nas — kjer igrajo posamezne osebe, osebnosti, tako vlogo. Toda kje je drugo vprašanje o koncentraciji slovenskih strank — ali naj ostane to samo želja nekaterih, ki ljubijo svojo domovino? Kedaj bomo prišli do tega, da se bodo naše pokrajinske organizacije združile v slovenski narodni celoti? Skoraj boji se človek pri nas spomniti na institucijo »Narodnega sveta« in vendar nas bo potreba razmer in sila časa tudi do tega prisilila, če bomo hoteli vstopiti v boj za obstanek našega naroda. Vsi drugi narodi imajo podobne naprave, posebno še tisti, ki butajo v naše narodne meje.

Dolžnost našega naroda je, da združi — koncentrira — vse svoje sile za narodovo obrambo v enem taboru. Za ustanovitev bodočega našega slovenskega — in ne pokrajinskega sveta — mora biti merodajno načelo danega razmerja med strankami.

Naš veliki greh je, da se na eni strani v naše načelne organizacije vse premalo poglobimo, na drugi pa, da ne vstvarimo v medsebojnem razmerju posameznih strank širokega skupnega polja — kjer bi lahko dasi idejno ločeni brez škode našim načelom — skupno delali za naše skupne slovenske koristi.

Glejmo, da ne bomo tega velikega

momenta, ki se ne vrne nikdar več, zamudili.

Caveant consules — — — Kdor je za to poklican, je v prvi vrsti dolžan za to skrbeti.

Glasi

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Delavka iz ljubljanske tobačne tvornice v ljubljanski okolici nam piše: Sila mi je potisnila pero v roke. Povedati hočem, kako se deli v šentviški občini delavski kruh ali moka. Imam pol tucata otrok; za vse naj zadošča 1 kila moke in to še celo ob božičnih praznikih, kot da bi bili otroci odveč. Če je pa ena sama oseba v rodini, dobi tudi eno kilo. Zdaj se ne dobi sploh nič moke; ker nimam na svojem gruntu toliko žita, da bi nasitila eno miš. V tovarni so otvorili prodajalno kruha, delavka iz okolice pa v njej ničesar ne dobi. Smo prosile, naj bi tudi me dobivale kruha v njej, a so nam rekli, da mora skrbeti naša občina za nas. Ali delavka res ni vredna, da dobi mrvico kruha. Tako je zdaj: zjutraj ničesar ne zajtrkuješ, niti drobtine kruha ne dobiš pod zob; v tovarni dobiš malo rjave vode; opoldne hrana tudi ni kdosi gavedi kako dobra. Nič ne rečem: upoštevamo radi sedanje izredne razmere, a nekoliko boljše bi pa bila pač lahko hrana v naši tvorniški kuhinji. Opozarjam, da bi tozadevno kazalo, naj si ogledajo gospodje, ki vodijo našo tvorniško kuhinjo, vojni kuhinji železničarjev na glavnem in na državnem kolodvoru, kjer je hrana tečna in ne predraga. Morebiti bi bilo le mogoče, da bi se tudi naša tvorniška kuhinja kaj izboljšala. Delavstvo bi bilo gospodom gotovo hvaležno.

Kakšna zdravila naj zapisujejo blagajniški zdravniki? Mnogokrat se sliši, da si ta ali oni blagajniški zdravnik ne upa zapisati boljših zdravil, češ da mu je to prepovedano, ker so zdravila predraga. Tu je treba pove-

dati, da je vsak in tudi blagajniški zdravnik po svoji vesti dolžan zapisati bolniku tudi dražja zdravila, če je prepričan, da bodo ta zdravila bolniku pomagala. Popolnoma napačno je mnenje, da sme bolniška blagajna predpisovati, naj se komu zapisujejo le cenejša zdravila. Bolnik vendar išče pri zdravniku zdravja, ne pa »žegnane vode«, ki naj bolnika le nekako potolaži v upanju, da bo kaj pomagalo. V takem slučaju je boljše, da se ne zapíše nič zdravil in bolniku le da pouk o načinu življenja in domačih zdravilih.

Ali je bolniška blagajna dolžna podpisati »recept«, ki ga napravi neuradni zdravnik? Pogosto se zgodi, da si ta ali oni bolnik, ki se je prepričal o površnosti blagajniškega zdravnika, poišče na svoje stroške lastnega zdravnika. V tem slučaju je treba, da tak »recept« podpiše bolniška blagajna v tem slučaju, če je dotični bolnik res član bolniške blagajne in da blagajna prevzame plačilno obvezo za dotična zdravila. Po našem mnenju bi morala bolniška blagajna tak zdravilni listek podpisati brez ugovora; saj stranka vendar ne bo hodila krog zdravnikov na svoje stroške, če zdravil ne potrebuje. Vendar se večkrat dogodi, da se podpis odkloni, češ da so ordinirana zdravila predraga. To postopanje se nam ne zdi pravilno. Ako v pokritje stroškov ne zadostujejo sedanji prispevki, naj se pa zvišajo. Ne gre pa na tak način onemogočiti določbe o bolniškem zavarovanju. To velja posebno za slučaje, ko bolnik ne zahteva podpore, ampak le zdravila.

Kako bo po vojski z draginjo?

Odgovoriti to vprašanje točno, ni lahka stvar. Mnogi so mnenja, da bo draginja še več let trajala, drugi so zopet mnenja, da bo vsaj revščina po vojski mnogo večja kot sedaj, ker bodo prenehale podpore in se bo vrnilo na domove mnogo pohabljenec. Vendar pa prevladuje mnenje (?), da bo večini živlom kakor tudi manufakturnemu

Skopuh.

H. Conscience.

Ze ko je na to mislil, se je tresel. Sedel je nekaj časa tiho z roko na čelu, nakar je nadaljeval:

»Naj stane, karkoli. Nihče se mu ne sme približati. Saj že zdaj čudno misli o tem, kar je storil in neprestano govori o Ceciliji. Ne manjka veliko, in stari norec izpremeni svoje sklepe. Kaj naj se stori, da bi ljudje utihnili, a kako? Ne zaupajo mi, ker živim sam s stricem Janom. Če bi stanovala še Cecilija tu, bi se za usodo stare jerhovne nihče ne zanimal; a nisem tako neumen, da zvabim mačko v jedilno shrambo zato, da bi mi čuvala meso.

Edino sredstvo, da se župnik in vsi ostali umire, bi pač bilo, če bi se vzela kdo v hišo, morebiti pod pretvezo malih potov in naročil. Stric Jan bi pa ne smel občeovati z njim. Da, da, med dvema nevarnostima moram izbrati manj

nevarno pot. Kdo naj bi bil? Koga naj vzamem v hišo?

Premišljeval je en trenutek in je nevoljno zmajeval z glavo, a na to se je pričel smehljati.

»Hm,« je godrnjal, »ta misel ni slaba; tako bi se lahko posrečilo. Seveda bi me veliko stalo, tudi nevarno bi bilo! A prenačiti se nočem; o tem moram še resno premisliti! Jed stricu Janu je pač že skuhana! Boljše je, če si izberem razumnega sovražnika kakor neumnega prijatelja. Morebiti bi se beračica prej ujela, kakor mislim!... A starcu moram prinesiti še njegovo jed.«

Vzel je lonec od ognja, stopil iz sobe skozi stranska vrata, po pustem hodniku je šel do stopnic, potem je šel po njih; prekoračil je nato drugi hodnik in vstopil v navadno starčevo spalnico.

Nesrečni starček je ležal v postelji, ki je bila tako nesnažna, da bi se še celo beraču gnusila. Bolezen ga je že

popolnoma shujšala; njegova lica so strašno upadla, oči so bile udrtne, bleščale so se; niti o obrazu nisi mogel reči, da je bled, ker je bil že prstenobarven, ustnice so bile modre.

Vse v sobi je izgledalo zapuščeno in je napolnjevalo srce z nevoljo in z žalostjo. Visoke obokane stene, ki so bile pokrite s prahom in z umazanjem. Z zahodne stene je kapljala voda, ki je tvorila pri poslopju cel vrec. Edino visoko okno z ubitimi šipami in z močno železno ograjo je dopuščalo le polumrak v sobo; oko se je moralo tega polumraka šele privaditi, da je v tem temnem prostoru kaj razločilo. Četudi je bilo na vrtu in na polju še toplo, je bilo tu v sobi še mrzlo in vlažno; težko si tu dihal. Pri postelji je stal stol in miza; na njej je ležal lonec z vodo in kos črnega kruha, ki so se mu še poznali sledovi zob. Lahko si si mislil, da leži tu kak jetnik, ki je obsojen na strašno smrt, da umre na lakoti.

in galanterijskemu blagu cena padla, kakor hitro se zve, da se bliža konec vojne. To mnenje se utemeljuje s tem, da je večina (??!) prebivalstva z blagom te ali one vrste založena; nekateri več, drugi manj v pričakovanju še hujših časov. Ko mine vojna, ti ljudje ne bodo kupovali blaga, ampak bodo porabili zaloge. (Če jih bodo še imeli! Op. ur.) Na drugi strani je pa pričakovati po vojski večji uvoz iz nevtralnih držav. (Seveda proti gotovini in kurzni višini! Op. ur.) Vse to bo povzročilo, da bo vsaj prvi hip, ko se zve za mir, cena marsikateremu blagu padla. (To mnenje — je žal le dober up! Op. ur.)

TRI NOVE VAŽNE POSTAVE.

Pisali smo že sicer o teh važnih stvareh, a nič ne de, če še enkrat opozorimo na tri važne postave, ki bodo postale 1. januarja 1917 veljavne.

Ženska priča pri oporokah.

Ženska bo od dne 1. januarja dalje veljavna priča pri oporokah in pri sklepanju raznih pogodb. Vse prejšnje tozadevne mejitve so se odpravile. Ženska je postala tozadevno, kar je popolnoma prav, enakopravna moškemu.

Kdaj se lahko vzame očetu očetovsko oblast.

Očetu se bo lahko vzela očetovska oblast ne le samo takrat, kadar bo zlorabljal očetovsko moč in zanemarjal vzgojo; marveč sploh v vseh slučajih, kadar bi postopal nečastno ali nenravnoma. Oče se bo lahko ali popolnoma ali deloma nadzoroval po sodišču. Natančneje kot dozdej se določa, kako naj se zabrani vsaka nevarnost, ki grozi otroku.

Kaj z otroci, če se zakoni ločijo.

Po prejšnjih določilih so se izročili, kadar so se zakoni ločili, dečki le do končanega četrtega, deklice pa le do končanega sedmega leta materi. Zdaj bodo sodišča v vsakem posameznem slučaju ločitve zakona odločala, kdo naj skrbi za vzgojo otrok.

Pravno stanje nezakonskih otrok

je zelo izboljšano. Prej je obstajalo sorodniško razmerje le med materjo in otrokom, zdaj se je razširilo na celo materino sorodstvo in se priznalo dedno pravo. Odstranili so se s tem prejšnji ne redki slučajji, da dedščine nezakonskega otroka niso dobili najožji sorodniki, n. pr. bratje in sestre, marveč da je pripadla državi kot blago brez upravičenih dedičev. Preskrba nezakonskega otroka se lahko zahteva že za tri mesece pred rojstvom, ravno tako porodniški stroški in preskrba matere v prvih šestih tednih po porodu.

Nezakonsko očetovstvo in dolžnost očeta, da skrbi za otroka, naj se le, če je mogoče, odloči nesodnim potom; tako se bo mogoče izogniti mnogih sodnih sporov. Pod gotovimi pogoji lahko podeli zakonski mož nezakonskemu otroku svoje ime.

Adopcije

so v primeri s prejšnjimi postavami zelo olajšane. (Adopcija: če se vzame otrok kot svoj.) Otrok se lahko vzame kot svoj, če je tisti, ki vzame otroka za svojega, dopolnil 40. in ne 50. leto; kot dozdej. Tudi ni več prepovedano, da se vzame za svojega lastni nezakonski otrok.

Glede na varuštvo

bo lahko zdaj tudi ženska splošno lahko varuhinja kot moški in tudi ne bo več potreben splošno sovaruh.

Delavsko gibanje od l. 1879.

Č. Lahi imajo v Tridentu list »L'avenire del lavoratore« (1200 izvodov), v Trstu pa »Il lavoratore« (3000 izvodov). — O južnih Tirolah pravi poročilo med drugim: Težje se daje organizovati kmetiški delavci, ker so pri nas do mala vsi mali kmetje. Krščanski socialci so med njimi ustanovili veliko mrežo konsumnih društev, kmetiških posojilnic in zavarovalnic za živino. Liberalno narodni meščani so izgubili ves vpliv na ljudstvo in tudi klerikalci izgubljajo vedno tla proti krščanskim socialcem. Sicer pa tudi naši krščanski socialci niso nič drugega, kot našemljeni klerikalci samo podležji in nižji v rabi svojega orožja proti nam.«

D. Južni Slovani. O božiču l. 1897. so imeli svoj drugi shod. Udeležilo se ga je tudi nekaj kmetov. Trikrat na mesec izhaja »Rdeči prapor«, ki se je z »Delavcem« združil v en list. »Svobodni glasovi« so iz gmotnih ozirov ponehali. Od šestega strankarskega shoda se je pomnožila politiška organizacija za tržaški okraj. Snuje se za gorrenjske kmete v Radovljici.

Splošno pravovarstveno društvo je razpadlo; delavsko pevsko društvo v Ljubljani razpada. Poleg tiskarjev so se v strokovni organizaciji posebno strojarji oklenili socialne demokracije.

Slovensko poročilo pravi ob sklepu:

»Južno-slovenska (kar je bilo), socialna demokracija more torej na koncu pač reči, da je storila, kar je bilo mogoče. Da se mora strašno bojevati, bo vsak verjel, kdor pozna »črno Kranjsko« in njene gospode. Pač bi se bilo moglo več zgoditi, ko bi bilo več agitacijskih moči. Vse ogromno agitacijsko delo pa počiva skoro samo na plečih enega samega moža, ki pri velikem agitacijskem okrožju ne more storiti niti najpotrebnejšega dela. Samo to še omenjamo, da segajo agitacijska pota od južne Štajerske do Dalmacije. Če se odpomore pomanjkanju sposobnih agitatorskih sil, se mora in se bo tudi na Kranjskem glede na organizacijo napredovalo hitreje.«

Slovensko in laško organizacijo je podpirala cela stranka.

Brnski shod se je posvetoval tudi o narodnostnem boju v naši državi in je zahteval, naj se država razdeli v samostojne narodne upravne pokrajine. V varstvo manjšin naj se sklene poseben zakon.

Svaril je tudi pred lahkomišelnim snovanjem konsumnih društev.

Toliko bodi o brnskem shodu! K sklepu moramo le še omenjati stik avstrijske socialne demokracije s socialnimi demokratij drugih držav. Internacionalne ni več, pač pa se prirejajo mednarodni socialistiški shodi.

V kratkem pregledu smo si ogledali zgodovinski razvoj avstrijske socialne demokracije. Podatki, ki smo jih navedli, govore sami zase dovolj. Močno gibanje na strogo materialškem temelju narašča med nami. Nespametno bi bilo tajiti njegovo razvojno moč; naravnost škodljivo pa, ne vpoštevati njegovega delovanja. Dasi je število demokratov ogromno, vendar je pa v primeri z vsemi avstrijskimi delavci dozdej združilo le-teh majhen del v svojih vrstah.

Po zadnji štetvi leta 1890. je bilo vseh delavcev in dninarjev v Avstriji 9,178.480.

Od teh je prišlo na: Poljedelstvo in gospodarstvo 6,440.027, 70.10% vseh; trgovino in promet 424.153, 4.62% vseh; druge stroke 79.556, 0.86% vseh; industrijo 2,243.734, 24.42% vseh. Od poslednjih je prišlo na rudnike 139.769, 6.24% obrtnih delavcev; na tvornice 731.909, 32.63%; na rokodelstvo 619.221, 27.60%; na domače delo 752.835, 33.53% obrtnih delavcev.

Socialna demokracija pa šteje med delavci krog 170.000 pristašev.

Kdor ima slabe zobe, ga večkrat obišče glavobol. Lahkomiselno bi bilo za zdravih dni ne misliti na tako mučne in moteče bolečine in se jim ne izogniti. Zato svetujemo bralcem, naj si v ta namen naroče Fellerjev bolečine tolažeči rastlinski esenčni fluid z znamko »Elza-fluid«. Ne učinkuje samo pri naenkrat nastalih zobnih bolečinah takoj blažilno, nego tudi zabranjuje povračanje bolečin, ako si zobe vsak dan z njim snažimo. Razkužujejoč njegov učinek in vonavost uničita tudi zoprni duh iz ust. Predvojnne cene: 12 steklenic tega tudi druge bolečine blažečega domačega zdravila pošlje kamorkoli franko za samo 6 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 264 (Hrvaško). Kdor ima slabe zobe, tudi navadno slabo prebavlja, ker ne more zadosti žvečiti. Pri motenju prebave jemljite voljno odvajajoče Fellerjeve rabarbarske kroglice z znamko »Elza-kroglice«. 6 škatlic stane 4 K 40 vin. franko in je priporočljivo naročiti jih obenem z »Elza-fluidom«, da imate ta oba, zdravniško priporočena preparata vedno v hiši. Kdor hoče na potovanjih, izprehodih in na prostem imeti zanesljivo učinkujoče sredstvo pri rokah, temu priporočamo steklenico »Elza-fluida«, kar stori dobro. (v)

Krvoses kapitalizem.

Banke in vojska. Dunajske banke same so razpolagale, ko se je pričela vojska, s premoženjem v akcijah in v pričuvnih skladih, ki je znašalo nad 1200 milijonov kron. Ker so bile udeležene tudi pri tvornicah in pri trgovskih podjetjih, so vodile upravo približno 7000 milijonov kronskega premoženja in so takorekoč zapovedavale vsemu gospodarskemu življenju v Cislatvaniji. Nikdar jim še ni njih kupčija tako cvetela, kot med vojsko. Same so poročale, da je zaslužil na čistem dobičku Kreditni zavod 19,890.000 K; delničarji so dobili 10% dividendo; banka »Union« je zaslužila 6,400.000 K; dividenda je znašala 75%; »Prometna banka« je zaslužila 4,420.000 K; delničarji so dobili 643%; »Eskompne banke« dobiček

je znašal 13,500.000 K, dividenda je znašala 11%; Bančno društvo je zaslužilo 12,560.000 K; delničarji so dobili 7%; »Zemljiški kreditni zavod« je zaslužil 14,820.000 K; obresti so dobili delničarji 20%; družba »Mercur« je zaslužila 4,950.000 K; delničarji so dobili 7%; »Splošna depozitna banka« je izkazala čistega dobička 4,820.000 K; delničarji so zaslužili 85%; čisti dobiček »Anglo-škotsko-avstrijske banke« je znašal 15 milijonov; delničarji so si nakazali 8 $\frac{3}{4}$ % dividendo. Tako so banke same poročale javnosti. Seveda so objavile zelo nazke bilance, da pomire javno mnenje in da se izognejo, kolikor mogoče, davka. Izkazale so dobičke, ko so prej odpisale veliko višje vsote, kot v mirnih časih, da so povišale svoje pričuvne zaloge, prenesle vsote za bodočnost, veliko odpisale in izkazale visoke troškovnike in nagrade. Poleg pričuvnih zalog, o katerih polagajo banke javne račune, pa razpolagajo še s takimi tajnimi pričuvnimi skladi. Več znamenj kaže, da so se banke teh skladov z izredno visokimi vsotami spominjale. Toda svoje glavne dobičke napravljajo banke drugje. Popirji industrijskih podjetij, ki jih upravljajo banke, so se posebno v vojni industriji in v trgovskih podjetjih zvišali večkrat za 50, 100 in 150%; vsled česar so se premoženja bank zelo pomnožila. V takih bankam tako ugodnih časih so izsilile banke pri izdaji novih akcij izredno visoke dobičke. Nekaj zgledov: Kreditni zavod je zvišal svojo temeljno glavnico za 20 milijonov K in je zaslužil okroglo 15 milijonov. Akcije, ki so vredne 320 kron, so se namreč prodale po 659 K. Lastniki starih akcij, pred vsem Rothsildi, so brez vsake muje zaslužili 5 milijonov kron. Na ta način je zaslužila »Anglo-banka« 20 milijonov. Še več kakor banke na Dunaju so zaslužile velike banke v Budimpešti; kjer so izrabile posebno kupčijo z živili na škodo — skupnosti. Odkar je dovolil grof Tisza velikim bankam, da so smele v velikem nakupovati živila, se je pričela strašna draginja, se je vrnila vmesna kupčija. Poučeni krogi trde, da je zaslužil najbogatejši Oger Manfred Weiss skoraj 80 milijonov kron.

Z lastnimi močmi.

Nekaj o bolniških blagajnah! Dan na dan se množe pritožbe nad blagajniškimi zdravniki. Zgodi se večkrat, da pride bolnik s težko boleznijo, ki pa se na zunaj ne more pokazati, pa ga blagajniški zdravnik odpravi, češ, da mu ni nič. Oseba, ki jo je zdravnik na ta način odpravil, je morala opustiti službo in živi sedaj v največji bedi brez vsake podpore. Trudila se je, dokler je mogla, končno pa je delojemalac sam uvidel, da ne kaže drugega kot zapustiti službo, dokler se ne pozdravi. Vprašamo: čemu se pa plačuje bolniški prispevek, če ne zato, da dobi član pomoč v slučaju, da oboli. Ako se temu ne odpomore, bodo delodajalci z večjimi obrati prisiljeni prevzeti sami nase zakonito dolžnost bolniške podpore. Na ta način se znebó nepotrebnega

plačevanja v bolniško blagajno, ki ne nudi članom potrebne bolniške pomoči.

Drobiž.

Maksimalne cene imamo skoraj že pri vseh vsakdanjih potrebščinah in še brezvestni ljudje navijajo cene, kjer le morejo. K vsakdanjim potrebščinam gotovo spada tudi obuvalec in obleka. Pa ravno to nima maksimalnih cen, kar je povzročilo tako draginjo, da si navadni zemljan v ti hudi stiski sploh ne more niti najnujnejšega preskrbeti, saj ima skoraj svila enako ceno, kakor navadni »cajg«. In kdo naj to zmaguje?! Tukaj bi bilo vsekako potreba remedure!

— **Dalmatinskega vina** so letos pridelali okoli 700.000 hektolitrov v skupni vrednosti 150 milijonov kron. Dve tretjini vina so že prodali ogrskim in avstrijskim trgovcem.

Po zaključku lista.

Posledica bitke pri Argesulu je bila, da so armade osrednjih velesil 6. decembra 1916 vkorakale v Bukarešt.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Leonova družba je izdala letos svojo zbirko, ki obsega štiri knjige. In sicer: P. Stanislav Škrabec: Jezikovni spisi I. zvezek, I. snopič; Aleš Ušeničnik: Knjiga o življenju; Ksaver Meško: Dve sliki; dr. Mihael Opekca: Rimski verzi. Pozdravljamo veliko kulturno delo naše »Leonove družbe«, posebno še v teh resnih časih!

Dr. —č. L. Ker ste izgubili VII. zvezek »Zbirke zakonov v slovenskem jeziku zaloge 'Pravnika'« in bi radi imeli besedilo I. odstavka cesarskega diploma z dne 20. oktobra 1860, št. 226 drž. zak., s katerim se uravnujejo notranje državnopravne razmere avstrijskega cesarstva, radi ustrezno Vaši želji. Omenjeni odstavek slove: Mi Franc, ožef Prvi, po božji milosti cesar avstrijski, kralj ogrski in češki, kralj lombardski in beneški, dalmatinski, hrvaški, slavonski, gališki, vladimirski in ilirski, kralj jeruzalemski itd.; nadvojvoda avstrijski, veliki vojvoda toskanski in krakovski; vojvoda lotarinški, salcburški, štajerski, koruški, kranjski in bukovinski; veliki knez erdeljski, mejni grof moravski; vojvoda gornje-šleski in dolnje-šleski, modenski; parmski, piacenski in gvastalski; osvetimski in zatorski, tešinski; pokneženi grof habsburški in tirolski, kiburški, goriški in gradiški, knez tridentinski in bri-

ksenski; mejni grof gornje lužiški in dolnje-lužiški in istrski; grof hohensembski, feldkirški, bregenski, sonenberški itd.; gospod tržaški, kotorski in na slovenski meji, veliki vojvoda vojvodine srbske itd. itd. naznanja s tem vsakemu:

PRILJUBLJENA

rodbini in na svetu. Lepota obraza, vratu in rok lahko vsaka ženska doseže po uporabi Fellerjeve pomade za obraz in varstvo polti je lepota in ona je za sleherno ženo sredstvo, pridobiti si veljavo v družabnem življenju, v »Elza«. Ista odstranjuje pege, nesnago, zakažne črve, mozoljce, naredi polt mehko, nežno in rožnato, in jo rabi mnogo tisoč žensk z velikim uspehom. Ne sme se pa uporabljati škodljivih sredstev, nego naroča naj se pristna pomada za varstvo polti »Elza«. Predvojne cene: 1 lonček stane 2 K kot dodatek. 2 lončka 5 K franko. Ravno tako priljubljeno je Fellerjevo boraksovo milo (80 vinarjev) in Fellerjevo limbarjevo milo (1 K). Dobiva se le pri E. V. Fellerju v Stubici, Elza trg št. 264.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Jože Gostinčar. — Tisk Kat. Tiskarne.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu

kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prtji, servijeti in brisalke iz platna in damasta.

Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šitona, lista in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.

Vedno sveže blago!